Stortingets familie- og kulturkomité
Sendt pr e-post: familie-kultur@stortinget.no

Asker, 31. oktober 2024

VENSTRES REPRESENTANTFORSLAG DOK 8: 180 S (2023-2024)

Stortingsrepresentantene Grunde Almeland (V, Oslo), Guri Melby (V, Oslo) og Ingvild Wetrhus Thorsvik (V, Vest-Agder) har levert representantforslaget 180 S (2023-2024).

Vi avviser forslaget med kommentar som kan oppsummeres slik:

> ***Pater est-regelen har et klart biologisk utgangspunkt. Det ligger derfor utenfor Stortingets mandat og handlingsrom å vedta at pater est-regelen skal være kjønnsnøytral.***
>
> ***Den reelle og umiddelbare konsekvensen av forslaget kan derfor ikke endre pater est-regelen, men at dagens vilkår i barneloven for medmorskap avvikles til fordel for medmorskap uten andre vilkår enn relasjonen til barnets mor.***
>
> ***Venstre oppfordrer også til å endre dagens regler i lov om endring av juridisk kjønn, slik at det juridiske kjønnet skal legges til grunn fremfor fødselskjønnet også ved etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven.***
>
> ***Dersom oppfordringen får gjennomslag, og forslaget for øvrig blir vedtatt, betyr det at forslaget også impliserer forhold og foreldreskap til personer som har endret juridisk kjønn fra mannlig fødselskjønn til juridisk kvinne. Det betyr at forslaget vil kunne implisere tildeling av juridisk foreldreskap basert på surrogati, uten vilkår knyttet til biologisk foreldreskap.***
>
> ***Forslaget undergraver farskap og barnets rett til far, og medfører et oppbrudd fra biologisk foreldreskap som grunnleggende vilkår, norm og utgangspunkt for foreldreskap.***

Nedenfor følger mer detaljerte kommentarer, nummerert etter rekkefølgen i forslagsteksten:

1. Venstres kaller forslaget «*representantforslag om å sikre alle foreldre muligheten til å være forelder til sitt eget barn*». Dette gir inntrykk av faktum som ikke er korrekt (bildet til høyre har lenke til saken.

   Forslagets tittel gir inntrykk av juridisk foreldreskap i forhold hvor foreldreskap verken har hjemmel i verken norsk lov eller menneskerettighetene.

   Vi avviser ikke at en person kan være en viktig omsorgsperson for barnet, heller ikke at en person kan ivareta omsorg og andre oppgaver som er sammenfallende med det som inngår i foreldreansvar.

   Verken relasjonen til barnets mor eller omsorgsfunksjoner er likevel alene tilstrekkelige vilkår for å bli forelder til et barn etter barneloven.

Barneloven kap. 2 regulerer hvem som er barnets foreldre. Venstre forslag vil innebære en gjennomgripende reform av barnelovens regler for hvem som er foreldre til barnet.

Inntil forslaget er utredet og evt. vedtatt som ny lov av Stortinget, bør Venstre benytte begrepet forelder i samsvar med barnelovens bestemmelser om hvem som er foreldre til barnet.

Venstre har ikke grunnlag for å hevde at personer i den gruppen som dette forslaget vil gi status som foreldre, er fratatt muligheten til å være forelder til «*sitt eget barn*».

Begrepet «*sitt eget barn*» bør i stortingsdokumenter og offentlige dokumentere være i samsvar med hvem som er barnets foreldre etter norsk lov, dvs. barneloven og evt. adopsjonsloven.

Når Venstre formulerer en implisitt og feilaktig forståelse av hvem som er barnets forelder, skapes det inntrykk av at forslaget må vedtas for å bringe til opphør en påstått, men feilaktig konstruert urimelighet, der foreldre ikke har mulighet til å være forelder til eget barn.

2. Venstre skriver at «*pater est-regelen har et klart biologisk utgangspunkt, ettersom regelen om at morens ektemann skal anses som barnets far, tar utgangspunkt i at ektemannen i de fleste tilfellene også er barnets biologiske far. I norsk rett gjelder imidlertid pater est-regelen uavhengig av om ektefellen er biologisk far til barnet eller ikke*» (side 1, venstre spalte).

   Det er feil å hevde at pater est-regelen i norsk rett er uavhengig av biologisk farskap.

   Pater est gjelder bare så lenge det motsatte ikke er bevist.

   Farskap kan erklæres jf. barneloven § 4, men kan også endres ved dom, jf. barneloven § 6.

   De forskjellige prosedyrene for fastsettelse av farskap søker faktum i biologisk farskap.

3. Venstre viser til Prop. 105 L (2012-2013) endringer i barneloven, pkt. 4.1.4. hvor departementet skriver: «*det primære hensynet bak regelen er altså å bidra til å beskytte familien som en sosial enhet rundt barnet, ved å sikre barna forsørgelse fra begge foreldrene*» (side 1, høyre spalte).

   Venstre søker å fremstille en motsetning mellom pater est-regelens biologiske utgangspunkt og familien som sosial enhet. Proposisjonen gir ikke grunnlag for påstå noen slik motsetning.

   Proposisjonens poeng er tvert imot at treffsikkerheten i pater est-regelen, altså som metode for fastsettelse av biologisk farskap, er så høy og fungerer så godt at den derfor bør opprettholdes.

   Beskyttelse av familien som sosial enhet rundt barnet er et moment som departementet la vekt på som støtte for pater est, ikke et forhold i motsetning til regelens biologiske utgangspunkt.

4. Venstre hevder at farskapsutvalgets utredning NOU 2009:5 Farskap og annen morskap omtaler barnets beste som den primære begrunnelsen for pater est-regelen (side 1, høyre spalte).

   Også her gir Venstre inntrykk av motsetning mellom pater est-regelen og andre hensyn, i dette tilfelle barnets beste. Noen slik motsetning finnes ikke og er heller ikke påpekt av utvalget.

   Farskapsutvalget pekte på at automatisk fastsettelse av farskapet ved pater est-regelen bidrar til færre tilfeller der det offentlige må fastsette farskapet gjennom henvendelser til mulige fedre, DNA-analyse og eventuelt domstolsbehandling (NOU 2009:5 side 73). Dette kan ikke utlegges som noen motsetning mellom pater est og andre måter å fastsette farskap.

Selv om det i noen få tilfeller kan være etablert farskap etter pater est-regelen, uten at dette samsvarer med biologisk farskap, benytter ikke farskapsutvalget dette som argument eller resonnement for å bestride at pater est-regelens utgangspunkt er biologisk farskap.

5. Venstre siterer også farskapsutvalget pkt. 9.3 (side 74) om at «*barnas behov for trygge sosiale og juridiske rammer må veie tyngre enn behovet for å fastslå det genetiske farskapet og en form for likestilling mellom ektefeller og samboere*».

   Venstre har tatt dette sitatet ut av en sammenheng hvor det tydelig fremgår at biologisk farskap er grunnlaget for pater est-regelen. Sitatet inngår ikke i noe resonnement som søker å fremstille konflikt eller motsetning mellom det biologiske utgangspunktet for pater est-regelen og barnas behov for trygge sosiale og juridiske rammer.

   Hvis farskapsutvalget hadde hatt slike vurderinger, ville utvalget ha foreslått en ny definisjon av pater est-regelens formål og begrunnelse. Utvalget fremmet ingen forslag om dette.

   Utvalget foreslo heller ikke å fjerne mulighetene for å korrigere farskap som er fastsatt etter pater est-regelen ved anvendelse av reglene for å erkjenne farskap eller farskap ved dom.

   Dette betyr at Venstres begrunner representantforslaget med feilaktige påstander om at farskapsutvalget pekte på motsetninger mellom barnets beste og pater est-regelen.

6. I følge Venstre mener barnelovutvalget, NOU 2020:14 Ny barnelov til barnets beste, at det primære hensynet i pater est-regelen ikke er biologiske bånd, men tidlig fastsettelse av foreldreskap (side 1, høyre spalte). Venstre trekker her konklusjoner det ikke er grunnlag for.

   Barnelovutvalget hevder ikke at pater est-regelen har noen andre primære hensyn som står i motsetning til utgangspunktet om å etablere farskap som i samsvar med biologisk farskap.

   Akkurat som farskapsutvalget vektlegger også barnelovutvalget den høye treffsikkerheten i forholdet mellom det biologiske og rettslige farskapet.

   Hensynet til tidlig fastsettelse av foreldreskap hevdes ikke som et forhold med høyere prioritet enn biologisk farskap, men tvert imot som et hensyn som vektlegges til fordel for pater est-regelen, med nettopp det innholdet og den begrunnelsen som pater est-regelen faktisk har.

7. Venstre refererer farskapsutvalget og barnelovutvalget slik:

   > *Forslagsstillerne stiller seg bak både Farskaps- og Barnelovutvalgets vurderinger av at det er hensynet til barnets beste som er det sentrale hensynet bak pater est-regelen, fordi den har som hovedformål å skape trygghet for omsorg og forsørgelse fra starten av barnets liv (*side 2, øverst venstre spalte*).*

   Formuleringen viser igjen at Venstre tillegger kildene som forslaget henviser til med feil i hvordan de refereres. Slik søker Venstre å fremstille representantforslaget som løsning på de påståtte motsetningene mellom barnets beste og pater est-regelen grunnlag i biologisk farskap.

   Realiteten er at hensynet til barnets beste ikke står i noe prinsipielt motsetningsfylt forhold til pater est-regelens utgangspunkt, som er å etablere farskap med et biologisk utgangspunkt.

   Situasjoner der barnets beste ikke kan ivaretas hvis biologisk far har farskap og foreldreansvar, handler om andre forhold, og kan og bør håndteres deretter iht. lovhjemler.

Verken farskapsutvalget eller barnelovutvalget påpeker noen motsetning mellom pater est-regelens biologiske utgangspunkt og samtidige hensyn til barnet beste.

8. Forslaget har en kapitteloverskrift som følger: «*Behovet for en kjønnsnøytral pater est regel*» (side 2, venstre spalte). Dette korrigeres ved at pater est-regelen pr. definisjon fastsetter farskap med et biologisk utgangspunkt. Termen «*kjønnsnøytral pater est-regel*» er derfor en umulighet.

   Det ligger utenfor Stortingets handlingsrom å vedta en kjønnsnøytral pater est-regel.

9. I avsnittet som følger etter kapitteloverskriften (side 2, venstre spalte), skriver Venstre:

   > *Forslagsstillerne viser til at pater est-regelen i barneloven § 3 første ledd utelukkende gjelder fedre, og ikke medmødre. For medmødre er det barneloven § 3 andre ledd som gjelder* (side 2, venstre spalte):

   Venstre viser her korrekt til at barnelovens regulering av muligheten for å bli medmor, følger av andre regler enn pater est-regelen. Dette har sin selvsagte årsak i at pater est-regelen har en forankring i presumsjonen om biologisk farskap. Medmorskap kan derfor av innlysende årsaker aldri etableres etter pater est-regelen.

10. I samme kapittel (side 2, venstre spalte) har Venstre en rekke referanser til den juridiske kategorien medmor, som er regulert i barneloven. Venstre viser til kriteriene for å bli medmor, og at disse ikke følger av pater est-regelen. Vi lenker for øvrig til brev mottatt fra Barne- og familiedepartementet med svar på spørsmål i forbindelse med denne høringskommentaren.

    Den kvinnen som mor er gift med ved fødselen blir ikke automatisk utpekt som barnets rettslige medmor. Dette har sin selvsagte årsak i at pater est-regelen har en forankring i presumsjonen om biologisk farskap, noe som ikke er mulig for en medmor.

    Med reformen felles ekteskapslov i 2008, vedtok Stortinget endringer i bioteknologiloven som åpnet for assistert befruktning til kvinne i lesbisk forhold. Barneloven ble åpnet for at den kvinnen som moren er gift med ved fødsel kunne bli medmor, gitt visse vilkår.

    Stortingets lovvedtak i 2008 etablerte ikke medmorskap som noen utvidelse av pater est-regelen eller med noen intensjon om at pater est-regelen skulle være kjønnsnøytral.

    Innføringen av den juridiske foreldrekategorien «*medmor*» var ingen utvidelse av noen av de etablerte metodene for fastsettelse av farskap, verken etter pater est-regelen, erklæring av farskap eller dom, fordi disse måtene å fastsette farskap bygger på biologisk farskap.

    Motsetningen mellom farskap og medmorskap fremkommer presist av barneloven § 4 a annet ledd: - *Eit barn kan ikkje ha både ein far og ei medmor.*

11. Venstre kritiserer at barnelovutvalget unnlot å gå inn for en kjønnsnøytral pater est-regel, på tross av utvalgets «*sentrale verdimessige utgangspunkt om å likestille foreldrepar av samme kjønn med foreldrepar av motsatt kjønn*» (side 2, høyre spalte).

    En slik likestilling, som Venstre kaller det, ville innebære at den personen som barnets mor er gift med ved fødsel, automatisk ble tildelt juridisk foreldreskap uten andre vilkår enn sin relasjon til barnets mor. En slik reform vil oppheve biologisk foreldreskap som grunnlag for juridisk foreldreskap. Rekkevidden av en slik reform er ikke utredet eller reflektert i forslaget.

12. Venstre kritiserer Barnelovutvalget for ikke å foreslå at pater est-regelen blir kjønnsnøytral, og hevder at utvalgets argumenter mot en kjønnsnøytral regel «*gjør seg vel så gjeldende for foreldrepar av motsatt kjønn som for foreldrepar av samme kjønn*» (side 2, høyre spalte).

    Vi avviser denne kritikken, jf. etterfølgende pkt. 12, 13, 14.

13. Det første argumentet som Venstre tillegger Barnelovutvalget, er «*at en kjønnsnøytral pater est-regel vil komme i konflikt med dagens utgangspunkt fra bioteknologilovgivningen om at man skal benytte åpen donor ved assistert befruktnin*g» (side 2, høyre spalte).

    Venstre peker på at antall fødsler etter assistert befruktning oftere skjer i foreldrepar av motsatt kjønn enn i par av samme kjønn, og hevder derfor at konflikten mellom pater est-regelen og retten til å kjenne sitt opphav, gjør seg gjeldende med større styrke i heterofile ekteskap.

    Vi kan følge Venstre et stykke på vei, og erkjenner at pater est-regelen ikke ivaretar sitt biologiske utgangspunkt ved assistert befruktning med donor.

    I slike situasjoner vil ikke donor kunne erkjenne farskap, og farskap kan ikke fastslås ved dom. Barnets rettigheter blir vurdert å være tilstrekkelig ivaretatt med retten til å kjenne sitt opphav.

    Likevel må det påpekes at Venstres unnslår vesentlige forskjeller mellom offentlige regulert assistert befruktning i heterofile ekteskap og til par av samme kjønn (to kvinner).

    For det likekjønnede paret vil reproduksjonen alltid ha behov for assistert befruktning.

    Reproduksjon basert på assistert befruktning, uten vilkår om medisinske indikasjoner, etableres da på en mer systematisk og institusjonalisert måte. En rettslig konsekvens vil nødvendigvis være at foreldreskap blir etablert uten vilkår om biologisk grunnlag for foreldreskapet.

    Denne utviklingen er allerede etablert med endringene i bioteknologiloven og barneloven i 2008, som etablerte foreldreskap som medmor direkte av vilkår knyttet til en kombinasjon av relasjonen til barnets mor og avtalen om assistert befruktning.

    Vi viser også til de midlertidige, og senere opphevede, reglene ved surrogati (forskrift om anerkjennelse av farskap for barn født av surrogatmor i utlandet, og loven om overføring av foreldreskap for barn i Norge født av surrogatmor i utlandet.

    I heterofile ekteskap vil assistert befruktning og foreldreskap uten forankring i biologi være unntak basert på medisinske indikasjoner.

    Forslaget tar derfor feil når det hevder at inseminasjon i privat regi er likestilt for likekjønnede og heterofile par, og at innvendingene mot en kjønnsnøytral pater est-regel derfor må avvises.

14. Det andre argumentet som Venstre tillegger Barnelovutvalget gjelder kravet om at assistert befruktning har funnet sted i godkjent helsevesen. Dette for å sikre inseminasjon i trygge og kontrollerte former, med sykdomstester og sjekk av medisinsk bakgrunn som kan utelukke seksuelt overførbare sykdommer eller arvelige genetiske sykdommer (side 2, høyre spalte).

    Venstre hevder at denne begrunnelsen gjør seg like sterkt gjeldende for heterofile ektepar som benytter seg av inseminasjon i privat regi.

Venstre gir med dette først sin egen fremstilling av Barnelovutvalgets begrunnelse for å avvise en kjønnsnøytral pater est-regel, og imøtegår deretter denne fremstillingen.

Vi mener at Venstre unngår faktum.

Det er korrekt at også heterofile ektepar som eventuelt benytter seg av inseminasjon i privat regi, med det unngår den kvalitetssikringen som godkjent helsetjeneste innebærer.

Dagens barnelov og pater est-regelen slik den er i dag, er da heller ikke vedtatt med det formål å tildele juridisk farskap til morens ektefelle uansett hvordan befruktningen har funnet sted.

Igjen må vi påpeke at pater est-regelen har et biologisk utgangspunkt, og at farskap etter pater est eventuelt kan korrigere ved erklæring eller ved dom.

Dette korrektivet til inseminasjon «*i privat regi*», som Venstre kaller det, i heterofile ekteskap, representerer et unntak fra regelens utgangspunkt. I dag kan dette unntaket korrigeres ved at farskap erklære eller ved dom. Dette korrektivet vil opphøre med kjønnsnøytral pater est-regel.

Venstre har derfor ikke grunnlag heller på dette punktet for å likestille inseminasjon i privat regi for likekjønnede og heterofile par.

Det står derfor fast at dagens vilkår knyttet til assistert befruktning er en relevant innvending mot en kjønnsnøytral regel for alltid å etablere foreldreskap til den barnets mor er gift med.

15. Det tredje premisset som Venstre tillegger barnelovutvalget, er at den viktigste grunnen til å beholde dagens vilkår for medmorskap er å sikre at det ikke blir konflikt om foreldreskapet mellom medmor og den som har bidratt med sæd (overgangen side 2-3).

    Venstre refererer til eksempler på slike konflikter fra barnelovutvalget utredning, og påpeker at usikkerheten som vil følge av en vilkårsløs regel om at kvinnens ektefelle alltid blir medmor, er like aktuell med en vilkårsløs regel om at en mannlig ektefelle alltid blir far.

    Igjen unngår Venstre faktum: Pater est-regelen er ikke vilkårsløs.

    Dagens barnelov og pater est-regel bygger på biologisk farskap. Farskap fastsatt etter pater est-regelen kan derfor korrigeres ved at farskap erklæres eller ved dom.

    Venstres forslag om juridisk foreldreskap til den kvinnen som barnets mor er gift med ved barnets fødsel, uten andre vilkår enn relasjonen til barnets mor, er feilaktig begrunnet.

16. Vi har påpekt at Venstres formulering «*sitt barn*» i forslagets tittel er feil. Formuleringen anvendes gjennomgående i hele forslaget (side 3, venstre spalte).

    Vi avviser ikke at et barns daglige og reelle omsorgspersoner anvender slike formuleringer, og vil selvsagt ikke regulere personers og familiers språk, men i offentlige dokumenter, som dette representantforslaget og andre offentlige utredninger, bør språket, termene og begrepene være i samsvar med menneskerettighetene og norsk lov.

    Begrepet «*sitt barn*» og «*foreldre*» bør derfor anvendes for de som har foreldreansvar etter barneloven og evt. adopsjonsloven.

17. Venstre viser til begrepet «*foreldre*» i Barnekonvensjonens Art. 7.1 (side 3, høyre spalte):

> *Barnet skal registreres umiddelbart etter fødselen og skal fra fødselen ha rett til et navn, rett til å erverve et statsborgerskap, og, så langt det er mulig, rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.*

Venstre leser av dette at artikkel 7 nummer 1 både har en identitets- og en omsorgsdimensjon, og hevder at «*det er omdiskutert om retten til å kjenne sitt biologiske opphav i det hele tatt er et krav som følger av Barnekonvensjonen*».

Barnekonvensjonen er tatt inn som vedlegg til menneskerettsloven, og er med det også norsk lov. Det er oppsiktsvekkende at Venstre, med partiets lange og stolte rettssikkerhets- og demokratitradisjon, nå etablerer seg som en utfordrer av barns konvensjonsfestede rettigheter.

Allerede med reformen «felles ekteskapslov» ble barnekonvensjonens Art. 7.1. utfordret ved endringene som trådte i kraft 1. januar 2009 i barneloven, og den nye § 4a andre ledd:

> *Eit barn kan ikkje ha både ein far og ei medmor*.

Norge valgte å tolke en minimumsstandard der konvensjonens rett til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem, anses ivaretatt med vilkåret om åpen donor. Barn som er unnfanget ved assistert befruktning i godkjent helsetjeneste, kan få innsyn i donors identitet etter fylte 18 år.

I forbindelse med våre høringskommentarer i 2007 og 2008 til felles ekteskapslov, gjorde vi henvendelse til en rekke kompetansemiljøer på barnekonvensjonen i Norge og Skandinavia, med spørsmål om hvordan begrepet «*foreldre*» i barnekonvensjonens Art. 7.1. skal forstås.

Det fremgår av vedlagte notat med de mottatte svarene at «*foreldre*» som utgangspunkt er barnets biologiske foreldre (se notat med de mottatte svarene.

Dette betyr ikke at sosiale forhold, reformer innen assistert befruktning, familiekonstellasjoner som ikke forutsetter biologisk foreldreskap, og barnets behov for at det så tidlig som mulig i livet kan avklares hvem som er barnets foreldre, utfordrer barnekonvensjonens utgangspunkt.

Det er beklagelig at Venstre gir ukorrekt inntrykk av uklarhet om hvem som er et barns foreldre, og med det også uklarhet om både barnekonvensjonen, norsk lov og barns rettsstilling i Norge.

18. Venstre hevder at dagens regelverk, hvor pater est-regelen utelukkende gjelder for heterofile ektepar, er «*regelrett diskriminerende og særdeles svakt begrunnet*» (side 3, venstre spalte).

Vi har allerede påpekt at pater est-regelen har et biologisk utgangpunkt som det norske Stortinget ikke har mandat til å endre.

Biologisk farskap kan ikke vedtas å være kjønnsnøytralt.

Venstre kan foreslå å oppheve pater est-regelen, endre reglene for farskap, endre definisjonen av foreldreskap, oppheve det biologiske grunnlaget for foreldreskap, men pater est-regelen kan ikke være kjønnsnøytral.

Venstre har ikke noe grunnlag for å hevde at dagens pater est-regel er diskriminerende.

19. Venstre hevder at samtlige innvendinger mot å gjøre pater est-regelen kjønnsnøytral også er til stede for heterofile ektepar (side 3, nederst venstre spalte).

    Dette må igjen korrigeres:

    For det første gjentar vi at pater est-regelen har et biologisk grunnlag som gjør det umulig å anvende regelen i andre parrelasjoner enn heterofile.

    For det andre, gjentar vi at en generell og kjønnsnøytral regel som gir medmorskap til den kvinnen som barnets mor er samboer eller gift med, uten andre vilkår enn parrelasjonen, har helt andre rekkevidder og implikasjoner enn pater est-regelen for heterofile ektepar.

    En slik kjønnsnøytral regel vil i alle likekjønnede relasjoner systematisk måtte forutsette assistert befruktning som metode for reproduksjon, uten vilkår om medisinske indikasjoner.

    Dette oppbruddet fra biologisk foreldreskap som utgangspunkt for juridisk foreldreskap, vil være tett forbundet med institusjonalisert og systematisk reproduksjon basert på assistert befruktning uten vilkår om medisinske indikasjoner.

    Dette har etter vår vurdering trekk som kjennetegner totalitære samfunn.

20. Venstre hevder at dagens regelverk diskriminerer barna til likekjønnede ektepar (side 4, øverst i venstre spalte), og viser til at barnets beste skal være grunnleggende hensyn, jf. grunnloven § 104 og barnekonvensjonen Art. 3.1.

    Diskrimineringen består ifølge Venstre i at pater est-regelen sikrer barn som fødes inn i ulikekjønnede ekteskap to foreldre fra starten av livet, mens dette hensynet til barnets beste må vike i likekjønnede ekteskap.

    Resonnementet har feil premisser.

    Både grunnloven og barnekonvensjonen forutsetter barnets beste som grunnleggende hensyn, uten forutsetning om at biologisk utgangspunkt for foreldreskap skal fjernes fra norsk lov.

    Verken norsk lov eller barnekonvensjonen krever at biologisk foreldreskap skal opphøre som vilkår for foreldreskap. Dermed har ikke Venstre dekning for sin påstand om «*diskriminering*».

21. Venstre viser til avgjørelsen i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i disfavør av Østerrike (side 4, overgangen venstre til høyre spalte), og gir inntrykk av at denne bekrefter at norske regler ikke ivaretar barnets beste, og at pater est regelen derfor må bli kjønnsnøytral.

    Den aktuelle dommen handler om et lesbisk par hvor den ene kvinnen hadde født barn utenfor ekteskap. Biologisk far hadde erkjent farskapet, men moren var alene om foreldreansvaret.

    Dommen kan ikke utlegges slik Venstre gir inntrykk av.

    Saken handlet om adopsjon, ikke tildeling av juridisk foreldreskap som direkte følge av relasjonen med barnet mor, som er det Venstre foreslår. Venstres representantforslag handler ikke om adopsjonsloven, men barnelovens regler for foreldreskap.

    For øvrig var det en rekke spesifikke forhold i hvordan Østerrikske adopsjonsmyndigheter hadde håndtert søknaden om adopsjon, som la grunnlaget for EMDs avgjørelse.

Venstre har derfor ikke grunnlag for å gi inntrykk av at denne avgjørelsen endrer hvordan EMK og EMD korrigerer nasjonale rettslige barrierer for foreldreskap i likekjønnede forhold.

Vi vedlegger denne veiledning fra EMD til EMK Artikkel 12 om retten til å inngå ekteskap. Veiledningen er et viktig dokument som korrigerer flere premisser for Venstres forslag.

Venstres forslag innebærer ytterliggående og radikale forslag som innebærer oppbrudd fra det biologiske utgangspunktet for foreldreskap, dette følger ikke av avgjørelsen i EMD.

Venstre gir derfor feilaktig inntrykk av at forslaget har støtte i avgjørelsen i EMD i 2013.

22. Venstre oppsummerer sine påstander om diskriminering med henvisninger til diverse utredninger, grunnloven og andre lover, barnekonvensjonen og EMD, med at «*det på denne bakgrunn er på høy tid at barnets beste må være det førende prinsipp, også i likekjønnede ekteskap, og at pater est-regelen derfor må gjøres kjønnsnøytral*» (side 4, høyre spalte).

    Igjen må det understrekes at det ikke finnes grunnlag i noen av Venstres egne referanser og henvisninger for å påstå at barnets beste krever slike lovendringer som Venstre foreslår.

    Pater est-regelen har biologisk farskap som utgangspunkt, og det ligger utenfor både Venstres og Stortingets handlingsrom å vedta at dette grunnlaget skal gjøres kjønnsnøytralt.

23. Venstre henviser til Bufdirs utredning om en tredje juridisk kjønnskategori. Denne vurderer om lov om endring av juridisk kjønn er diskriminerende fordi fødselskjønn skal legges til grunn ved etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven (side 4, høyre spalte).

    Hovedregelen i lovens § 6 om rettslige konsekvenser av å endre juridisk kjønn, er at det juridiske kjønnet skal legges til grunn ved anvendelsen av andre lover og forskrifter.

    Samme paragraf regulerer imidlertid et unntak: «*Fødselskjønnet skal likevel legges til grunn dersom det er nødvendig for å etablere foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven*».

    Det betyr f.eks. at en far fortsatt skal omtales som mann og far, hva angår foreldreskapet, selv om han har endret juridisk kjønn til kvinne. Tilsvarende skal en mor eller medmor fortsatt omtales som kvinne og mor, eller medmor, selv om hun har endret juridisk kjønn til mann.

    Bufdir og Venstre tar til orde for å fjerne dette unntaket. De ønsker at en mann som har skiftet juridisk kjønn til kvinne blir barnets mor, eller medmor, etter barneloven, og at en kvinne som har skiftet juridisk kjønn til mann blir barnets far etter barneloven.

    Kategorien «*medfar*» er tidligere lansert, men verken foreslått eller vedtatt. Dersom juridisk kjønn skal legges til grunn også ved etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven, er det derfor mulig at «*medfar*» må utredes og vedtas i barneloven, for å sikre at medmor som har skiftet juridisk kjønn til mann opprettholder foreldreskapet.

24. Venstres oppfordrer regjeringen til å særlig prioritere arbeidet med å kartlegge om dagens regler om foreldreskap og endring av juridisk kjønn utgjør et brudd på diskrimineringsvernet på bakgrunn av kjønnsidentitet (side 5, siste avsnitt i høyre spalte før forslaget).

    Lov om endring av juridisk kjønn har ingen vilkår knyttet til kjønnsidentitet for å kunne endre juridisk kjønn. Det er derfor ukorrekt å utlede «*kjønnsidentitet*» av en persons juridiske kjønn.

    Dermed kan det heller ikke påstås at det er diskriminerende mot en persons kjønnsidentitet å legge fødselskjønn til grunn for etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven.

    Verken lov om endring av juridisk kjønn eller annet lovregulert diskrimineringsvern, gir grunn for å hevde at det medfører diskriminering dersom et barns foreldre benevnes med sitt fødselskjønn ved etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven.

25. Venstres oppfordrer regjeringen til å særlig prioritere arbeidet med å kartlegge om dagens regler om foreldreskap og endring av juridisk kjønn utgjør et brudd på diskrimineringsvernet på bakgrunn av kjønnsidentitet (side 5, siste avsnitt i høyre spalte før forslaget).

    Dersom juridisk kjønn skal trumfe fødselskjønnet ved etablering av foreldreskap og foreldreansvar etter barneloven, vil det bety at person som er født mann, men har endret juridisk kjønn til kvinne, vil være omfattet av Venstres forslag.

    En utledning som videre følger et slikt rasjonale, vil hevde at det er diskriminerende for en som har mannlig fødselskjønn, men er juridisk kvinne, å ikke kunne bli mor etter barneloven med bakgrunn i assistert befruktning. I en slik situasjon vil assistert befruktning være surrogati.

    Konsekvensen av tildeling av juridisk foreldreskap til en som på slik bakgrunn blir barnets mor, kombinert med en kjønnsnøytral regel der den som er i ekteskap, samboerskap, eller omsorgsfellesskap for barn - med den kvinnen som har etablert foreldreansvar som barnets mor - vil være at verken barnets mor eller medmor har biologisk grunnlag for foreldreskap.

    Veien er kort fra disse scenarioene til at menn i likekjønnede parforhold og ekteskap, uavhengig av juridisk kjønn, vil hevde at det er diskriminerende at de ikke kan etablere foreldreskap og foreldreansvar på samme måte etter barneloven. Dvs. krav om full legalisering av surrogati.

    Med dette vil loven være tilrettelagt for etablering av foreldreskap og foreldreansvar direkte etter andre lovhjemler enn adopsjon og vilkår for adopsjon.

26. Venstre viser også til barnelovutvalgets tilsvarende vurderinger av kjønnsnøytrale begreper i barneloven (side 4 nederst høyre spalte – 5 øverst venstre spalte).

    Utvalget ønsket å fjerne benevnelsene «*mor*», «*far*» og «*medmor*» i lovteksten med formål å fremme likestilling mellom heterofile og homofile par som kan bli foreldre etter loven.

    Vi vedlegger lenke til vår høringskommentar i 2021 til barnelovutvalgets utredning.

27. Som Venstre er kjent med, fremmes det allerede i dag politiske krav fra interessegrupper om at det skal åpnes for ekteskap mellom flere enn to parter, med like juridiske og økonomiske rettigheter som i ekteskap mellom to parter.

    Likeledes hevdes det at barnets beste i det enkelte tilfellet kan tilsi at mer enn to personer har del i foreldreansvaret og at barneloven bør endres i tråd med dette. Det fremmes også krav om utredning og iverksettelse av en ny barnelov som inkluderer flere juridiske foreldre

    Venstres forslag må forstås som initiativ innenfor en slik overordnet ideologi og tankestruktur for familie, kjønn, seksualitet, ekteskap, språk, identitet, reproduksjon og foreldreskap.

    Når Stortinget skal behandle Venstres forslag vil det være uansvarlig å se bort fra disse grunnleggende og samfunnsendrende ambisjonene som forslagets iboende drivkraft.

28. Vi finner det også relevant å vises til vurderinger som ble gjort av farskapsutvalget i deres utredning NOU 2009: 5, farskap og annen morskap.

    Utvalget fant det ikke riktig å tilpasse de norske lovreglene om foreldreskap for å legge forholdene bedre til rette for at personer bosatt i Norge skal benytte seg av tilbud andre steder i verden som ikke er tillatt i Norge (NOU 2005: 9, side 14). Farskapsutvalgets anbefaling bør ikke omgås ved å legalisere metoder for assistert befruktning i Norge som er tiltatt i utlandet.

    Det burde vekke kritisk oppmerksomhet at farskapsutvalget på en rekke steder i sin utredning viser til avveininger av barnets behov for tidlig fastsettelse av foreldreskap, og at regler om fastsetting av farskap og/eller morskap ikke åpner for barnebortføring eller legalisering av handel med nyfødte barn over landegrensene (NOU 2005: 9, side 23). Vi kommenterer ikke dette videre, men anbefaler å søke gjennom NOU 2005: 9 f.eks. med søkeord «HANDEL».

29. Slike betraktninger om kjønnsnøytralt språk, som er referert ovenfor fra Bufdir, offentlige utvalg og politiske partier, er ikke bare absurd lek med ord.

    Slike språklige reformer har etter vår vurdering et dypere politisk, ideologisk, økonomisk og juridisk formål å regulere borgernes refleksjon og forståelse.

    Når offentlig forvaltning og politiske aktører foreslår å fjerne begrepene mann og kvinne, far og mor, ved politiske vedtak og regulering, forsvinner også de språklige forutsetningene for biologisk foreldreskap som grunnleggende utgangspunkt for foreldreskap.

    Borgerne fratas språk og begreper for kritisk og demokratisk refleksjon om oppbruddet fra biologisk slekt og foreldreskap, mot en mer systematisk og institusjonalisert reproduksjon basert på assistert befruktning, og antallsuavhengig og kjønnsnøytralt juridisk foreldreskap som er frakoblet vilkår i biologisk og genetisk forbindelse mellom foreldre og barn.

    Vi tillater oss å lenke til Bjørgulv Braanens kommentar i Klassekampen i 2018, hvor Braanen peker på flere av de fremtidsscenarioene som rykker nærmere med Venstres forslag.

    Vi tviler på at det er støtte i befolkningen i Norge for reformer som regulerer et nytt språk der de sentrale begrepene for foreldreskap, mor, far, kjønn, identitet og reproduksjon, blir tømt for det innholdet som begrepene har og har hatt i vårt samfunn og sivilisasjon.

Det kan dessverre oppfattes som et tidlig varsel om ekstreme og totalitære tendenser, at politiske partier og statlige forvaltningsorganer, i utredninger og stortingsdokumenter fører tilforlatelige diskusjoner, betraktninger og vurderinger av denne type reformer.

På bakgrunn av disse kommentarene ber vi om at Stortinget avviser Venstres forslag om å be regjeringen komme tilbake til Stortinget med et lovforslag om å gjøre pater est-regelen kjønnsnøytral.

Vi ber også Stortinget om å avvise forslaget om å oppfordre regjeringen til å særlig prioritere arbeidet med å kartlegge om dagens regler om foreldreskap og endring av juridisk kjønn utgjør et brudd på diskrimineringsvernet på bakgrunn av kjønnsidentitet.

Med vennlig hilsen
VERDIALLIANSEN

Jan Harsem, daglig leder

VERDIALLIANSEN
Nettverk for menneskerettigheter og kristne verdier
ORG.NR.: 913 714 547
POST: Postboks 23 • 1371 Asker • Norge
WEB: www.verdialliansen.no / **FACEBOOK:** https://www.facebook.com/verdialliansen
EPOST: post@verdialliansen.no / **TLF.:** 95 77 11 99